

БЕРНИЯЗ КҮЛЕЕВ

29 январьда Қазанда жас ақынымыз Бернияз Күлеев өзін-өзі атып, дүниеден қайтты. Жиырма-ақ жаста екен.

Бернияз Ақтөбе уезіне қарайтын Кіші жүз Әлім руынан. 11 жасына шейін үйінде молдадан сабақ оқыған. 11–12-де Томаркөл болыстық школында оқыған. Туған әкесі Бекен ол школдан алып, Ақтөбе гимназиясына берсе де, шығынын ауырсынып, қайтып алып, Бөрте болысындағы екі класты школға кіргізген. Бұл школды бітірген соң Бернияз 16 жылы Орынборға барып, даярланып, 17 жылы учительский школға түскен. Апалаң-топалаң заман тәртіпті ғылым алуға ырық бермей, онда бір-ақ жыл оқып, жас бала жеке тұрмысқа, әлеумет ісіне кіріп кетеді. 18 жылы Торғайдың облыстық комитетіне мүше болады. 20 жылы «Ұшқын» газетінің бір жазушысы болады. 21 жылдан былай қарай Қазақстан елді ағарту комиссариаты қызметімен Орынбор жаққа анда-санда аз уақытқа келіп-кеткені болмаса, ылғи Қазанда болады. Сол Қазанда қайтыс болып отыр.

Бернияздың өмірінің сырты осы. Жас жанның өмірінің ыстық асқары да болмақшы. Бірақ бұл асқарда елге үлгі болатын нәрсе аз болар. Біз әлі біреудің тұрмысы мен талантын айырып үйренгеніміз жоқ. Сондықтан біз әрбір үлгілі өмірден талант іздейміз, әсіресе, жиырма-ақ жаста қайтқан Бернияздың өмірінен үлгі іздеу, әрине, қиынсыз. Оның ел алдында аз ба, көп пе – бағасы болса, оған бұл бағаны беруші оның өзі емес, сөзі.

Бернияз төңкеріс заманында туған ақын, бірақ төңкеріспен дүниеге шыққан шағы бір келгені болмаса, төңкеріс туғызған ақын емес еді. Тегінде, әдебиет көктен түсетін пайғамбарлық емес. Әдебиет – елдің жанында жүре бастаған толқындардың жарыққа шыққан жаңғырығы. Төңкеріске шейін жаңа оянған жас баладай елімізді әдебиеті

алдынан тәй-тәйлап жетектеп келе жатты. 15–20 жыл бұрын еліміздің көзі жасты еді. Әдебиетіміздің де көзі жасты болды. Бірақ алдында келе жатқандығын ақтап, жұбата білді. Соңғы 10–15 жылдарда елімізге елдік сезімі кіре бастады. Алыста үміт елестей бастады. Сондықтан әдебиетіміз де екпінді, отты мінез алды. «Кекті кексей», алыстағы үмітті жырлай бастады. Әдебиетіміздің жүріп келе жатқан табиғи жолы осы еді.

«Ұшқын» бетінде жарыққа шыққан жас Бернияз әдебиетіміздің сол табиғи жолымен шықты. Бірақ екпін тым күшті еді. Біраз өлеңдері басылған соң-ақ, оқушы оған жалт беріп қарап қалған еді. Екпін зор еді. Оның екпіндерінде әдебиетіміздің ескі екпініне төңкерістің әсерімен жаңа күш қосылған сықылды. Бірақ біздің жалпы әлеумет тәрбиесі нашар болғандықтан, һәм баспа ісінде тәрбие аз болғандықтан болар, 21–22 жылдарда Бернияздың өлеңдері еш жерде көрінбеді. Жалғыз-ақ 22 жылдың аяғында «Еңбекші қазақ» пен «Өртеңде» бірнеше өлеңдері һәм «Қызыл Қазақстанда» бір поэмасы басылды. Бұл өлеңдерінде, әсіресе, поэмасында Бернияздың бұрынғысынан бірталай ілгері кеткендігі көрініп-ақ қалып еді.

А деп бұл қалам ұстап шыққанда, оянған үмітіміз біржола бекіп еді. Бернияздың әдебиетіміздің берік бір бағанасы болуына сеніп едік.

Бағытты бір қылып, таспиқ болып тізіліп келе жатқан аз ғана жазушыларымыздың қатарына жас Бернияз да келіп тізіліп еді. Бірақ, не лаж, таспиқтан сол тас үзіліп түсті.

Бернияздың өз өмірін өз қолынан бітіруіне қандай себеп болғаны бізге мағлұмсыз. Алайда, жастықпен, әсіресе, тәртіпті дұрыс тәрбие алмаудан туған бір себеп болуында шүбә жоқ. Олай болса, жас жанның мұндай жолға түсуіне өзінен бетер әлеумет айыпты. Түзу жолға сала білмеген, дұрыс тәрбие бере білмеген әлеумет. Аласұрған жас

✧ М. Жұмабаев ✧

жанның қолына мылтық беруші сол. Осыны ұғыну керек.
Үмітті жасымыз неге ерте кетті деп емес, неге ерте кетірдін
деп ренжу керек.

Күнә сенікі емес, көптікі,
Жаның тыныш болғай еді, жас ұлан!